

Teksti:
Uolevi Karrakoski

vakiintui kirjojen kuvituksesta alkunsa saanut romaanien, näytelmien ja oopperoiden sarjallinen kuvitus. Syntyi kirjoja, joissa teoksen juoneen liittyviä kohtauksia kuvattiin piirroksin, joita selittivät kuvien alla olevat tekstit. Laajemmin tekstein varustettuja piirroskirjoja oli aiemmin runsaasti julkaistu Ranskassa ja Englannissa 1700-luvulla. Grafiikan uudet tekniset metodit antoivat

Arthur Rackham

Ringin maineikas kuvittaja

Ringin vaikutus grafiikkaan oli selkeästi havaittavissa 1800-1900-luvun vaihteessa. Juuri tähän aikaan

kuitenkin 1900-luvun alussa mahdollisuuden tuottaa jäljennöksiä halvemmalla, Useimmiten alkuperäispiirrookset esiteltiin taidenäytelyssä, jossa saavutettu menestys loi pohjan piirroskirjan julkaisulle. **Arthur Rackhamin** (1867-1939) julkaisemat 64 kuvaa *Ringistä* saavuttivat nopeasti suosion, jonka jälkivaiikutukset ovat vieläkin havaittavissa.

Rackham aloitti taideopintonsa nuorena Lontoossa. Heikon terveytensä vuoksi hän hakeutui Australiaan, mutta palasi pian Lontooseen, jossa jatkoi grafiikan opiskelua. Hän saavutti vakituisen aseman lehtien kuvittajana. Varsinainen läpimurto vuonna 1900 oli **Grimmin** satuja kuvaava 95 piirroksen sarja. Näistä Wagner-kuvitus-

Arthur Rackham (1867–1939)

ta ennakoivana piirroksena on syytä mainita kuva *Siegfriedin* librettoon vaikuttaneesta sadusta *Tarina pojasta, joka halusi oppia pelkäämään*. Näitä satukuvia seurasi useita muita piirroksia, joista aikuisille suunnattu Shakespearen *Kesäyön unelman* kuvitus (1908) oli merkittävimpiä.

Seuraavaksi Rackham aloitti *Ringin* kuvituksen melkoisessa määrin **Beardsleyn** osakseen saaman huikene menestyksen inspiroimana. Heinemannin julkaisemana ilmestyi *Reininkultaa* ja *Valkyyriaa* esittelevä kuvateos 1910 ja seuraavana vuonna *Siegfried* ja *Jumalten tuho*. Kuviin liitetty teksti ei nykyaikana enää näiden kirjojen selailijaa enemmälti kiinnosta, mutta selitykset lienevät aikanaan olleet tarpeellisia. Kaikkiaan Rackham loi tetralogiasta 64 akvarellia ja useita vinjettikuvia. Vuonna 1912 pidettiin Rackhamin alkuperäisten Ring-aiheisten akvarellien näyttely Pariisissa kuuluisan Societé de National de Beaux Arts 'n järjestämän tapahtuman yhteydessä, jossa Rackhamille myönnettiin näistä teoksista kultamitali. Alkuperäiset teokset ovat nykyisin yksityisten keräilijöiden hallussa, mutta useimmat kuvista ovat edelleenkin laajalti tunnettuja jäljennöksinä.

Piirroksille on ominaista henkilöhahmojen liikkuvuus erityisesti Reinintytärten ja Alberichin kuvauksissa. Vaikka piirroksille on tunnusmerkillistä eräänlainen keveys, draamaattista voimaa ilmenee esimerkiksi *Valkyyri*-an kuvassa, jossa raivostunut Wotan saapuu ratsastaen myrskyn raivotessa kallonkielekeelle. Ajatus maailman tuhonkuvista kuuluu piirroksista, jossa Hagen surmaa keihäällänsä Siegfriedin. Brunnhilden uhriteko on taas vaikuttavan kauniisti kuvattu.

Aikalaiset pyrkivät librettojen perusteella etsimään piirroksista virheitä. Niitä ei enem-

Alberich ja Reinintytärt Reininkullassa.

mälhti löytynyt, joskin ajanhengen mukaisen tarkkuuden vuoksi kritisoitiin parin kohtauksen graafista esitystä, koska niissä libreton vastaisesti tapahtumat oli sijoitettu sisätiloihin. Rackhamin henkilöahmojen luonteenkuvaus on tunnetusti huippuluokkaa. Ulko-naisesti tarkastellen voi sanoa, että Rackhamin esittävät *Ringin* hahmot kuten hänen satukuvituksensa henkilötkin ovat äärimmäisen siroja ja hoikkia. Kuvien julkaisun aikana viitattiinkin Wagner-laulajien ja piirroshahmojen eroihin. Tämä tuo mieleen seuramme alkuvaiheessa *Wagneriaanissa* olleen **Matti Lehtosen** hoikkaa ja paksu-mahaista tenoria esittävän hauskan pilakuvan, jonka nimi oli muistakseni ”Teoria ja käytäntö.”

Rackham suhtautui tetralogian kuvitukseen hyvin vakavasti. Hän halusi erityisesti korostaa, että päinvastoin kuin monet muut hänen piirroksensa, *Ringin* kuvat oli tehty aikuisille, jotka tunsivat teoksen sisällön ja musiikin. Rackhamin hahmot ja tapahtumapaikkojen tausta korostavat teoksen myyttisyyttä. Toisen maailmansodan jälkeisissä realistisissa ja usein satiirisissa ohjauksissa on kartettu melkoisesti mytologisia piirteitä, joten Rackhamin kuvat katosivat käsiohjelmien ja selitysteosten virikekuvien joukosta. Kun *Nibelungen somnus* ilmestyi ensimmäisen kerran LP:nä **Soltin** johtamana versiona, poikkeuksellisen laajoissa oheismateriaaleissa turvaututtiin kuitenkin Rackhamin piirroksiin, joita on myöhemmin esiintynyt myös CD-levyjen kansissa.

Varsinaisina taidekirjoina oopperoita esittäviä piirrossarjoja ei enää paljoakaan synny, eikä entisiä laitoksiakaan alkuperäismuodossa juuri julkaista. Kaikki Rackhamin Ring-piirrookset on erinomaisella tavalla kuitenkin esimerkiksi koottu yhteen kirjaan teoksessa *Rackham's color illustrations for Wagner's Ring* (Dover Publications inc. New York 1978). Tällaisen kulttuurin osittainen katoaminen on sinänsä vahinko. Perinteen säilymistä ovat erityisesti vahvistaneet Barcelonan Wagner-seuran toimesta **Maria Infiesta** ja **Jordi Mota** erityisesti teoksellaan *Pintors wagnerians*, jota seurammekin aikanaan välitti.

Yllä Siegmund, Hunding ja Sieglinde Valkyyriain ensimmäisessä näytöksessä. Alla vasemmalla Alberich ja Mime kiistelemässä Siegfriedin tappaman Fafner-lohikäärmeen ruumiin luona Siegfriedin toisessa näytöksessä. Alla Siegfried ja Reinintyttäret Jumalten Tuhon kolmannessa näytöksessä.

